

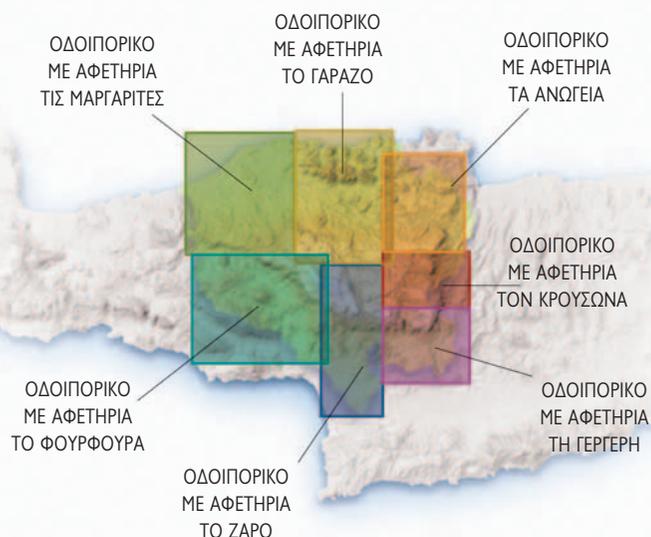

Ψ Η Λ Ο Ρ Ε Ι Τ Η Σ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΠΩΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΟΔΗΓΟ

Ο οδηγός που κρατάτε στα χέρια σας είναι ένα πλήρες ταξιδιωτικό εγχειρίδιο και θα σας βοηθήσει να γνωρίσετε διεξοδικά την περιοχή του Ψηλορείτη. Περιέχει χρήσιμες πληροφορίες, χάρτες και διαδρομές και σίγουρα η σωστή του χρήση, θα κάνει τις διακοπές σας πιο εύκολες, διασκεδαστικές και ουσιώδεις.

Στις πρώτες του σελίδες (σελ. 6 - σελ. 25) μπορείτε να διαβάσετε γενικές πληροφορίες για την περιοχή. Στις σελίδες 26 και 27 και στην ενότητα «Μια σύντομη βόλτα στον Ψηλορείτη» γίνεται σύντομη αναφορά στα κύρια αξιοθέατα της περιοχής.

Το κυρίως μέρος του οδηγού χωρίζεται σε επτά βασικές αφετηρίες γύρω από τον Ψηλορείτη, δηλαδή επτά χωριά που χρησιμοποιώντας τα ως ορμητήριο μπορείτε να γνωρίσετε αναλυτικότερα την ευρύτερη περιοχή στην οποία ανήκει το καθένα από αυτά. Ξεκινώντας για παράδειγμα από τα Ανώγεια και καταλήγοντας στον Κρουσώνα παίρνετε αναλυτικές πληροφορίες για τα χωριά τις διαδρομές, το φυσικό περιβάλλον, τα αξιοθέατα, τις πολιτιστικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις, τα προϊόντα που βγάζει κάθε περιοχή, τις τουριστικές υποδομές, καθώς και πρακτικές πληροφορίες και τηλέφωνα που θα σας χρειαστούν κατά τη διαμονή σας στον Ψηλορείτη. Στις τελευταίες σελίδες του οδηγού θα βρείτε πληροφορίες για ασφαλείς ορειβατικές εξορμήσεις και για το Ευρωπαϊκό δίκτυο γεωπάρκων. Σημειώνεται ότι ο παρών τουριστικός οδηγός περιλαμβάνει το χάρτη ολόκληρης της περιοχής του Ψηλορείτη με πλήρη σήμανση και υπόμνημα επεξήγησης των συμβόλων του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ	6
Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ	8
ΟΙ ΜΥΘΟΙ	10
Η ΙΣΤΟΡΙΑ	11
ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	13
ΤΟ ΚΛΙΜΑ	17
Η ΓΕΩΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΠΗΛΙΑ	18
ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ & ΟΙ ΑΣΧΟΛΙΕΣ	21
Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ ΤΗΣ ΓΕΥΣΗΣ	23
ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΟΛΤΑ ΣΤΟΝ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ	25
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ	29
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	31
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	33
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	37
ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ	38
ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	39
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟ ΓΑΡΑΖΟ	41
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	42
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	45
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	51
ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ / ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	52
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΙΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΕΣ	55
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	57
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	60
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ / ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ	66
ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	67
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟ ΦΟΥΡΦΟΥΡΑ	69
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	70
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	72
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	77
ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ	79
ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	80
ΕΝΑ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟ ΖΑΡΟ	83
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	84
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	86
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	89
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	90
ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ	91
ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	92
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΗ ΓΕΡΓΕΡΗ	95
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	96
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	98
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	100
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	103
ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ / ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	104
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΟΝ ΚΡΟΥΣΩΝΑ	107
ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	108
ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)	110
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	113
ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ	114
ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	115
ΟΔΗΓΙΕΣ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΑΝΑΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟΝ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ	116
ΔΙΚΤΥΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΓΕΩΠΑΡΚΩΝ - ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ	118
ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΧΑΡΤΗ	120

Γενικές πληροφορίες
για την περιοχή του Ψηλορείτη

6-27

Οδοιπορικό με αφετηρία τα Ανώγεια

28-39

Οδοιπορικό με αφετηρία το Γαράζο

40-53

Οδοιπορικό με αφετηρία τις Μαργαρίτες

54-67

Οδοιπορικό με αφετηρία το Φουρφουρά

68-81

Οδοιπορικό με αφετηρία το Ζαρό

82-93

Οδοιπορικό με αφετηρία τη Γέργερη

94-105

Οδοιπορικό με αφετηρία τον Κρουσώνα

106-115

Οδηγίες ασφαλούς ανάβασης στον Ψηλορείτη

Δίκτυο Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων

Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη

Χάρτης Περιοχής & Υπόμνημα χάρτη

116-120

ΚΑΛΩΣ ΗΡΘΑΤΕ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Η μεγαλόνησος Κρήτη υπήρξε από την αρχαιότητα σταυροδρόμι ηπειρών, αποτελώντας τη γέφυρα της Ευρώπης προς την Αφρική και σημείο επαφής και ανατροφοδότησης μεγάλων πολιτισμών.

Βρέχεται από τα νερά του Λιβυκού και Κρητικού πελάγους, με πυξίδες τις κορυφές των βουνών της, των Λευκών ορέων από τα δυτικά στο Νομό Χανίων, του Ψηλορείτη στο κέντρο ανάμεσα στους Νομούς Ρεθύμνου και Ηρακλείου και των Λασιθιώτικων βουνών από τα ανατολικά στο Νομό Λασιθίου. Η Κρήτη είναι τόπος με έντονες γεωφυσικές εναλλαγές. Από τη μια ψηλές κορυφές και κοφτερό βραχώδη που εναλλάσσονται με χαράδρες και σπηλιές, και από την άλλη τα ακρογιάλια της άλλοτε αμμουδερά κι άλλοτε απότομα δημιουργούν αντιθέσεις που χαρακτηρίζουν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του νησιού.

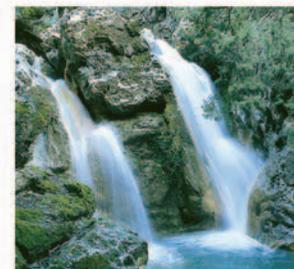
Η Κρήτη είναι η γη των μύθων που γέννησε και ανέθρεψε τον Πατέρα των θεών Δία, η κοιτίδα του μινωικού πολιτισμού, το νησί που κατήχησε ο Απόστολος Τίτος, ο τόπος με τα λαμπρά μνημεία όλων των ιστορικών περιόδων, τα ανακτορικά οικοδομήματα, τις επιφανείς αρχαίες πόλεις, τους λαξευτούς τάφους, τις βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια, τα ενετικά κάστρα και τους οθωμανικούς κουμπέδες, με ιστορικές μάχες και θυσίες ηρώων κατά τη μακραίωνη ιστορία της.

Η Κρήτη είναι το νησί που γέννησε μεγάλους ζωγράφους, λόγιους και ποιητές, όπως τον Δομνίκο Θεοτοκόπουλο, τον Βιντσέντζο Κορνάρο, τον Νίκο Καζαντζάκη, τον Οδυσσέα Ελύτη και τόσους άλλους, που ανέθρεψε σπουδαίους μουσικούς, δεξιότητες της λύρας, του λαούτου, του βιολιού και του μπουλαγιάρι που ύμνησαν τη ζωή, τον έρωτα και το θάνατο με τη μουσική, το χορό, τη λύρα και τις μαντινάδες.

Η καρδιά ολόκληρης της Κρήτης χτυπά στον ομφαλό της, στην ενδοχώρα της, στη ριζοβουνιά του αρχαίου όρους Ίδη, του Ψηλορείτη. Το βουνό αυτό διαφέρει από τα άλλα της Κρήτης. Είναι μακρόστενο με λίγες κορυφές που η πιο ψηλή του φτάνει στα 2456 μ. Το χιόνι σκεπάζει σχεδόν όλο το χρόνο την κύρια οροσειρά με τις πολλές κορυφές της. Ανάμεσά τους απλώνονται ρεματιές, φαράγγια και οροπέδια όπως ο Έβδος στο Μαλεβίτσι, το Λιβάδι στα ορεινά του Κρουσώνα, καθώς και τα μικρότερα Ξερολίμη και Βρουλιδια στα Ανώγεια όπως και της Νίδας με το Ιδαίον Άντρον, το σπήλαιο που μεγάλωσε σύμφωνα με το μύθο ο Δίας.

Η βόρεια και δυτική πλευρά του βουνού ανεβαίνει ομαλά όλη τη ρίζα και είναι γεμάτη μεγάλους οικισμούς από την πλευρά του Μυλοποτάμου, καλλιέργειες και πλήθος βοσκοτόπων.

Η νότια και ανατολική όμως πλευρά του βουνού είναι πιο άγρια καθώς από τις βουνοκορφές ξεκινούν άγριοι γκρεμοί που οδηγούν στον κάμπο του Ηρακλείου και της Μεσσαράς ή καταλήγουν στην κοιλάδα του Αμαρίου. Εκεί οι οικισμοί είναι χτισμένοι στη ρίζα του γκρεμού για να επωφεληθούν από τα βοσκοτόπια ή απλώνονται στις εύφορες καλλιεργήσιμες πεδινές εκτάσεις. Τα μεγαλύτερα ποτάμια που υπάρχουν διατρέχουν τις μικρές κοιλάδες της περιοχής, όπως ο Γεροπόταμος βόρεια, ο Αμαριανός και ο Πλατύς ποταμός νοτιότερα, ο Κουτσολίδης που αρχίζει από το δάσος του Ρούβα, καθώς και ο Ληθαίος που καταλήγει στην Αρχαία Γόρτυνα. Από όλες τις πλευρές του βουνού ξεκινούν φαράγγια που αποτελούν τις εξόδους του νερού καθώς αυτό κυλά ορμητικά προς τη θάλασσα, όπως και μονοπάτια που διασχίζουν το βουνό από τους αρχαίους χρόνους. Μοναδικά στολίδια στο άγριο τοπίο που εναλλάσσει τις σκληρές πετρώδεις εκτάσεις με τα πρινοδάση και τα ταπεινά ενδημικά φυτά και βότανα, είναι τα μιτάτα, μικρά κυκλικά πέτρινα χτίσματα φτιαγμένα με πλακώδεις σβεστόλιθους για τη φιλοξενία κτηνοτρόφων και την τυροκόμηση τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα σε όλες τις πλευρές του Ψηλορείτη.

Η πλούσια φύση του Ψηλορείτη προσφέρεται στα ορεινά για κτηνοτροφικές δραστηριότητες ενώ στα πεδινά καλλιεργείται προσφέροντας απλόχερα καρπούς με πανάρχαιες ρίζες όπως το λάδι, το κρασί, τα δημητριακά και τα φρούτα.

Οι άνθρωποι που κατοικούν στη ρίζα του βουνού έχουν γαλουχηθεί με τους αρχαίους και τους σύγχρονους μύθους με σημεία αναφοράς τα αρχαία ιερά σπήλαια όπως το Ιδαίον Άντρον, της Πατσού και του Μελιδονίου, τα ολοκαυτώματα και τις θυσίες για την ελευθερία, αλλά και τις απλές καθημερινές συνήθειες, ήθη και έθιμα του τόπου που διατηρούνται, ανατροφοδοτούνται από το σύγχρονο τρόπο ζωής και παράγουν πολιτισμό.

Ο Ψηλορείτης είναι τόπος που εμπνέει για δημιουργία και αναζήτηση αξιών. Είναι ο τόπος που ζεις στο **...ύψος των ονείρων σου.**

Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

«Υπάρχει κάτι στην Κρήτη. Υπάρχει κάποια φλόγα -ας την πούμε ψυχή- κάτι πιο πάνω απ' τη ζωή και το θάνατο. Υπάρχει αυτή η περηφάνια, το πείσμα, η παλικαριά, η αφηφισιά που σε κάνει να καίρεσαι που είσαι άνθρωπος...» **Ν. Καζαντζάκης**

Έτσι περιγράφεται η ψυχή της Κρήτης, μέσα από τα λόγια του κορυφαίου συγγραφέα, τέκνου της κρητικής γης, του Νίκου Καζαντζάκη.

Οι άνθρωποι του νησιού είναι αναθρεμμένοι με εικόνες και ήχους απ' το βουνό του μύθου, της ιστορίας και της παράδοσης το οποίο πάντα διατρέωνε την ισχυρή του παρουσία.

Η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της Κρήτης καθορίζεται από την παρουσία του Ψηλορείτη ο οποίος δεσπόζει επιβλητικά στο κέντρο του νησιού και έχει νευραλγικό ρόλο στον ίδιο το χαρακτήρα του.

Είναι πολλά εκείνα που κάνουν την περιοχή του Ψηλορείτη ξεχωριστή. Είναι οι μύθοι του βουνού που μεγάλωσε ο Δίας, είναι οι ήχοι των κυμβάλων των μυθικών Κουρητών-προστατών του Δία, είναι το χτύπημα των φτερών του χάλκινου γίγαντα Τάλω-προστάτη της Κρήτης, είναι ο πλους της Ευρώπης ως την Γόρτυνα, είναι οι κραυγές του Μινώταυρου στο μυθικό Λαβύρινθο, μα και η Αριάδνη που απλώνει με σοφία το μίτο της.

Η πορεία του μίτου της Αριάδνης οδηγεί στη μετάβαση από το μύθο στην ιστορία του τόπου.

Η κατοίκηση στην περιοχή του Ψηλορείτη μας φέρνει στη νεολιθική εποχή. Οι ιστορικές μνήμες διάσπαρτες σε όλη την περιοχή του Ψηλορείτη οδηγούν

σε μινωικές πόλεις, σε αρχαία μονοπάτια στα φαράγγια του βουνού, σε ιερά σπήλαια και προσκυνηματικούς χώρους της αρχαιότητας, σε παλαιοχριστιανικές βασιλικές κι αναρίθμητα τοιχογραφημένα βυζαντινά εκκλησάκια και μοναστήρια. Ο Ψηλορείτης γέννησε σπουδαίους ανθρώπους, Αγίους της χριστιανοσύνης, λόγιους, αγωνιστές και ήρωες. Η νεότερη ιστορία είναι γραμμένη με επαναστάσεις και με το αίμα όσων θυσιάστηκαν σε χαλεπούς καιρούς. Λογοτεχνικά έχει αναδείξει το θαύμα της Κρητικής Αναγέννησης, με αριστουργηματικά λογοτεχνήματα, σημαντικούς ποιητές και αιογράφους.

Η αρχιτεκτονική του Ψηλορείτη απογειώνει την τέχνη από τις απλές λιθοδομές που χωρίζουν σε αναβαθμούς την καλλιεργήσιμη γη, ως τα πετρόχτιστα μιπάτα των βοσκών, τα λιθόχτιστα σπίτια, τα καλντερίμια, τις ενετικές βίλες και τις βυζαντινές εκκλησίες με τα περίτεχνα καμπαναριά. Όλα τα χτίσματα -ταπεινά ή πολυτελή- αποτυπώνουν την πλούσια κληρονομιά αυτού του τόπου. Η κρητική μούσα εκφράζεται μέσα από τον ήχο της λύρας του δοξαριού των πρωτομαστόρων της κρητικής μουσικής, μα και μέσα από το τραγούδι, τα ταξίμια της νεότερης κρητικής μουσικής παραγωγής, που κρατά ζωντανή την παράδοση και εξελίσσεται σε πείσμα των καιρών. Οι μαντινάδες, δίστιχα σε ρυθμό δεκαπεντασύλλαβο παραμένουν και σήμερα ένας ιδιαίτερος κώδικας επικοινωνίας των ανθρώπων για να εκφράσουν τον έρωτα, τη χαρά και τη σάτιρα στην καθημερινή ζωή.

Η φυσιογνωμία του Ψηλορείτη σίγουρα χαρακτηρίζεται από το χορό που έχει ακόμα ξεχωριστή θέση στη ζωή του Κρητικού, μια και εκφράζει τη σχέση του με τον τόπο, τη φύση, τον έρωτα, ακόμα και το θάνατο.

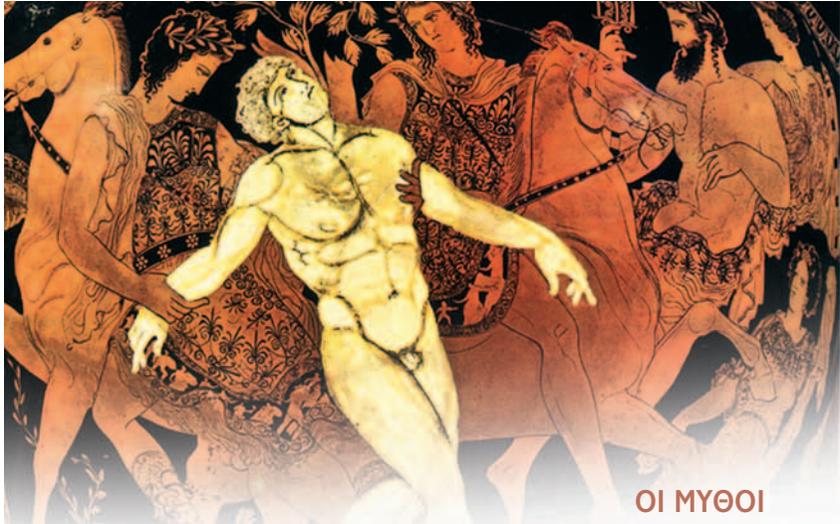
Τέλος οι άνθρωποι είναι εκείνοι που συνθέτουν το χαρακτήρα του Ψηλορείτη μια και αναθράφηκαν στη φύση της Κρήτης με τα φαράγγια και τα βότανα.

Το Αμάρι, η Πάνω Ρίζα, ο Μυλοπόταμος και το Μαλεβίζι, τόποι λιτοί, σκληροί, με αντιθέσεις, απλώνονται στις τέσσερις πλευρές του βουνού. Οι κάτοικοί του έμαθαν να παλεύουν με τις πέτρες και τη γη, να σκαρφαλώνουν στο βουνό του θυμαριού και του δίκταμου, ν' ακούν τους ήχους της θάλασσας, να καλλιεργούν τη γη τους, να τρέφονται με τους καρπούς της, να δημιουργούν μικρά γευστικά θαύματα κάνοντας την κουζίνα τους διάσημη στα πέρατα της γης. Το πιο σπουδαίο είναι ότι προσφέρουν τη φιλοξενία τους στον ξένο, με ένα χαμόγελο, ένα κέρασμα, μια καλή κουβέντα.

Ο Ψηλορείτης καλεί τον επισκέπτη να γίνει μυσταγωγός και να απολαύσει τα δώρα του, να γνωρίσει τα μυστικά του μέσα από ήχους και εικόνες, από εμπειρίες ζωής. Η θερμή αγκαλιά του τόπου ανοίγεται για τον επισκέπτη και έχει να προσφέρει πολλές όμορφες στιγμές. Εδώ χτυπά η καρδιά της Κρήτης...

Ο Ψηλορείτης σας προσκαλεί να τον επισκεφτείτε και να γευτείτε μια εμπειρία **...στο ύψος των ονείρων σας.**

ΟΙ ΜΥΘΟΙ

Ο Ψηλορείτης είναι συνδεδεμένος με τη γέννηση και τη δράση αθάνατων θεών. Στις πλαγιές του όρους Ίδη η Ρέα κυνηγημένη από τον Κρόνο έκρυψε τον Κρηταγενή Δία και η μυθική αίγα Αμάλθεια γαλούχησε το βασιλιά του δωδεκάθεου. Εδώ οι Κουρήτες με τον ακό των ασπίδων τους σκέπαζαν το κλάμα του μικρού θεού που έμελε να γίνει πατέρας θεών και ανθρώπων. Λίγο

πάνω από το οροπέδιο της Νίδας, το Ίδιον Άντρον αποτελούσε κέντρο λατρείας του Κρηταγενούς Διός και δίκαια το σπήλαιο χαρακτηρίστηκε ως η Βηθλεέμ της αρχαιότητας. Σύμφωνα με τον αρχαίο μύθο, ο Δίας μεταμορφωμένος σε ταύρο διασχίζει τον ποταμό Ληθαίο και μεταφέρει την Ευρώπη στη νήσο Κρήτη, καταλήγοντας στην αρχαία Γόρτυνα. Εδώ βρίσκεται ο Λαβύρινθος, στους δαιδαλώδεις διαδρόμους του οποίου ζούσε ο Μινώταυρος.

Ο χάλκινος γίγαντας Τάλως, ορίστηκε από το βασιλιά Μίνωα να προστατεύει το νησί της Κρήτης από κάθε εισβολέα. Το μυθικό ον συνδέεται με τους ορεινούς όγκους των Ταλέων ορέων που εκτείνονται βόρεια του Ψηλορείτη.

Στο Γεροντόσπηλιο του Μελιδονίου λατρεύονταν ο Ταλέος Ερμής.

Το ιερό βουνό, από την εποχή της πρώτης κατοίκησής του καθορίζει τη μοίρα των ανθρώπων οι οποίοι ανατρέφονται με μύθους και δημιουργούν ιστορία.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ιστορία της περιοχής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορία της Κρήτης. Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού εγκαταστάθηκαν αρχικά σε τόπους κοντινούς στις ακτές του νησιού κατά την εποχή του λίθου. Σε όλη την έκταση του βουνού συναντάμε μινωικές κατοικήσιμες όπως στην Τύλισο, τις Γωνιές, τη Ζώμινθο, το Μοναστηράκι και το Αποδούλου Αμαρίου.

Κατά τη Γεωμετρική και Αρχαϊκή περίοδο αναπτύχθηκαν σημαντικές πόλεις όπως της Αξού και της Ελεύθερας. Μετά τη Ρωμαϊκή κατάκτηση η Κρήτη αποτέλεσε επαρχία της αχανούς αυτοκρατορίας. Κατά την περίοδο αυτή κέντρο της πολιτικής και οικονομικής ζωής του νησιού ήταν η Γόρτυνα. Η επικράτηση του Χριστιανισμού οριοθετεί τη Βυζαντινή περίοδο της ιστορίας του τόπου. Η Γόρτυνα, η Αξός, η Ελεύθερα και η Σύβριτος αποτελούσαν τότε έδρες επισκόπων. Η βυζαντινή παρουσία στο νησί διακόπηκε βίαια με την αραβική κατάκτηση το 823. Από τους σκοτεινούς χρόνους της Αραβοκρατίας δεν έχουμε ουσιαστικές πληροφορίες για την κατάσταση στο νησί. Το 961 ο Νικηφόρος Φωκάς ανακατέλαβε την Κρήτη. Έτσι ξεκινά η Β΄ Βυζαντινή περίοδος στο νησί. Τότε, σύμφωνα με το θρύλο, εγκαταστάθηκαν στην περιοχή αρχοντικές οικογένειες από την Κωνσταντινούπολη. Κατά την 4η Σταυροφο-

ρία (1204) ουσιαστικά καταλύθηκε η βυζαντινή αυτοκρατορία. Η Κρήτη τότε πέρασε στην κυριαρχία της θαλασσοκράτειρας Βενετίας. Οι Κρητικοί δεν έπαψαν με συνεχείς επαναστάσεις να εξηγείρονται κατά των Ενετών. Έτσι η ευρύτερη περιοχή, κατά τις επαναστάσεις των Καλλέργηδων (1299) απέσπασε προνόμια για τους Έλληνες ορθόδοξους κατοίκους της.

Η περιοχή καταλήφθηκε από τους Τούρκους το 1645. Όπως και στην προηγούμενη περίοδο οι κάτοικοι του Ψηλορείτη ποτέ δε δέχτηκαν την υποτελή στον ξένο δυνάστη. Με συνεχείς επαναστατικές ενέργειες μάχονταν για την ελευθερία. Κατά την περίοδο αυτή οι σπηλιές της περιοχής του Μαλεβιζίου προσέφεραν καταφύγιο στους Χαϊνήδες, τους θρυλικούς αντάρτες των βουνών.

ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η κλωρίδα

Ο Ψηλορείτης με την αγριάδα της ζωής και της φύσης είναι ένας αληθινός παράδεισος προικισμένος με ψηλές κορυφές, με όμορφα οροπέδια, ρεματιές με πηγές και ποτάμια που προσφέρουν απλόχερα νερό, δάση γεμάτα ζωή, πετρώματα που αναδύθηκαν από τα βάθη της γης, φαράγγια-πόρτες του μεγάλου βουνού, σπηλιάρια-καταφύγια αγριμιών, πλούσιες κοιλάδες και καλλιεργημένες εκτάσεις στα πιο πεδινά.

Το ανάγλυφο του Ψηλορείτη ευνόησε την ανάπτυξη της βλάστησης, έτσι ώστε κατά περιοχές να παρατηρούνται διαφορετικές μορφές κλωρίδας.

Στα φαράγγια υπάρχει ο σημαντικότερος ίσως πλούτος. Στο φαράγγι του Γάφαρη στο δάσος του Ρούβα, μπορεί να δει κανείς πρίνους, τεράστια κυπαρίσσια και λιοπρίνια, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζουν πολλά ενδημικά φυτά, το κρητικό άρον, το κρητικό κυκλάμινο και δύο ενδημικές ορχιδέες, το κρητικό κεφαλάνθηρο και το λυπητερό. Στα πιο δύσβατα φαράγγια των Βοριζίων και των Καμαρών μπορεί να θαυμάσει κανείς υπέροχα χασμόφυτα, αρκετά από τα οποία είναι ενδημικά της Κρήτης, όπως η πετρομάρουλα, το υπέρικο του Δία, και το φυτό-σύμβολο της Κρήτης ο δίκταμος. Το φαράγγι της Πατού

Κατά τον μεγάλο σηκωμό για την ανεξαρτησία το 1821 η περιοχή έδωσε το δυναμικό παρόν στον αγώνα για την ελευθερία. Κατά τον αγώνα για την απελευθέρωση το 1824 τετρακόσιοι Μελιδονιώτες βρήκαν μαρτυρικό θάνατο στον ιστορικό Γεροντόσπηλιο.

Επίκεντρο της επανάστασης του 1866 υπήρξε το ηρωικό Αρκαδι που αποτελεί πανανθρώπινο σύμβολο ελευθερίας και εθελουσίας.

Κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μάχη της Κρήτης διεξήχθησαν σφοδρές μάχες ανάμεσα στους συμμάχους και τους Γερμανούς εισβολείς. Κατά τα χρόνια της ναζιστικής κατοχής συγκροτήθηκαν αντι-

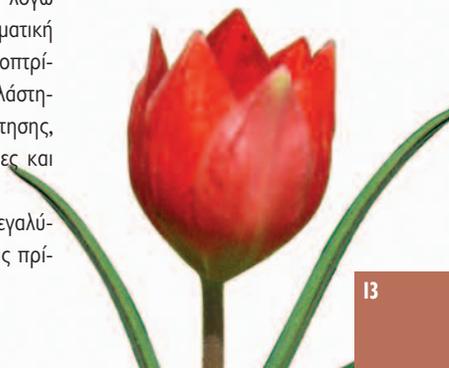
στασιακές ομάδες, οι οποίες έβρισκαν καταφύγιο στις δύσβατες περιοχές του Ψηλορείτη. Η επαναστατική δράση οδήγησε σε αιματηρά αντίποινα των Γερμανών όπως στην περίπτωση του ολοκαυτώματος των Ανωγείων, των χωριών του Κέδρους και την εκτέλεση δεκάδων πατριωτών στη Γέργερη, τη Νίβρυτο, το Γουρνόλακο και τη Δαμάστα.

παραστάζει μεγάλο βοτανικό ενδιαφέρον καθώς περιλαμβάνει γιγάντια πλατάνια, μικροσκοπικές σολένοψις, αζιλακες και ενδημικά βερμπάσκο.

Όμως και στο Γωνιανό φαράγγι ο επισκέπτης θα μαζέψει ρίγανη και θα θαυμάσει τις σταιχειλίνες, τις κενταύριες, το ενδημικό πλουμί και τα φθινοπωρινά κυκλάμινα. Τα οροπέδια είναι επίσης περιοχές με ιδιαίτερη βλάστηση και μοναδικά είδη. Η ενδημική κόκκινη τουλίπα στο οροπέδιο Ιούς Κάμποι στο Αμάρι εξαπλώνεται εντυπωσιακά καθώς και ο κρόκος και η νευρίδα, ένα έρπων ενδημικό φυτό της Κρήτης στο οροπέδιο της Νίδας. Στα οροπέδια γύρω από το Σκοίνακα φυτρώνει το σπανιότερο φυτό της Κρήτης, η χορστιρσέα που κινδυνεύει με εξαφάνιση λόγω της βόσκησης. Η γεωλογική και κλιματική ποικιλομορφία του βουνού, αντικατοπτρίζεται στους διάφορους τύπους βλάστησης. Οι δενδρώδεις μορφές βλάστησης, σχηματίζουν άλλοτε μικρές συστάδες και άλλοτε εκτεταμένα δάση.

Το δάσος του Ρούβα ένα από τα μεγαλύτερα της Κρήτης έχει γιγαντόσωμους πρί-

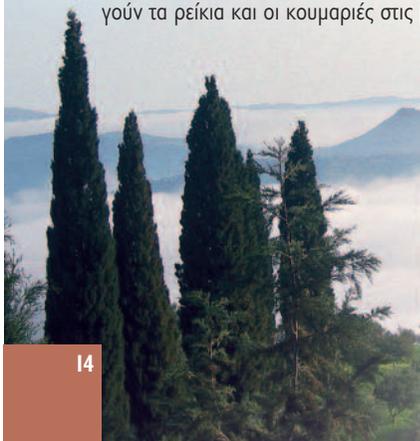

νους και ανάμεσά τους φυλλοβόλα σφεντάμια. Εδώ βρίσκεται ένας σημαντικός βιότοπος του ενδημικού δέντρου της Κρήτης, της αμπελιτσιάς, η οποία, λόγω της σπανιότητάς της, αναφέρεται συχνά και ως «Ανέγνωρο δέντρο». Ένα μικρότερο αλλά εξίσου εντυπωσιακό πρινοδάσος βρίσκεται στο Βρωμονερό του Κρουσώνα. Στις νότιες παραφές του βουνού συναντάμε δάση με κυπαρίσσια και τραχεία πεύκη, ενώ οι φυλλοβόλες βελανιδιές είναι παρούσες κοντά στο χωριό Μαργαρίτες και στα Βρουλιδία των Ανωγείων. Πολύ εντυπωσιακά δέντρα είναι οι τρικοκίες και οι αγριακλαδιές που σπάζουν όταν καρποφορούν τη μονοτονία των οροφυγάνων. Αξιόλογα είναι το δάσος του μέσα Μυλοποτάμου και το πρινοδάσος στην Κάλυβο. Σε σχέση με τα δάση, τα φρύγανα έχουν σαφώς μεγαλύτερη βιοποικιλότητα. Την άνοιξη

και το καλοκαίρι οι χαμηλές πλαγιές του Ψηλορείτη γεμίζουν από χρώματα και αρώματα: ασπάλαθοι, ακινοπόδια, θρύμπες, θυμάρια, φασκομηλιές, υπέρικα, αστοιβίδες, φλώμοι που χρησιμοποιούν ακάθια για προστασία από τα ζώα, χνούδια και αλλαγή του φυλλώματός τους για την προστασία από την αφυδάτωση, αρώματα για προσέλκυση εντόμων ή απώθηση εχθρών. Επίσης συναντάμε ασφόνδελους, κυκλάμινα, ορέαστρα, τουλίπες, δρακοντιές και ποικιλία από ορχιδέες. Σε μεγαλύτερα υψόμετρα τα φρύγανα κυρίως λόγω ανέμων και χιονιού είναι πιο χαμηλά, και λόγω χρόνιας βόσκησης αγκαθωτά. Βρίσκουμε ακόμα γαλαστοβίδες, αστράγαλους, κεντούκλες, λουτσιές, ακανθολίμονες, χιονοδόξες, κολκικά και κρόκους. Οι θάμνοι που συνιστούν την μακκία βλάστηση είναι αειθαλείς. Χαρουπιές, αγριελιές, σκίνοι, θαμνοκυπάρισσα, δάφνες, κουμαριές που αντιστέκονται στην ξηρασία του κρητικού καλοκαιριού με σκληρά δερματώδη φύλλα, και βαθιές ρίζες. Αδιάβατες συστάδες δημιουργούν τα ρεϊκία και οι κουμαριές στις βόρειες πλαγιές του Κουλούκωνα.

Η πανίδα

Ο γεωλογικός πλούτος του Ψηλορείτη, η έντονη γεωμορφολογία και η ποικιλία των πετρωμάτων είναι υπεύθυνα για την παρουσία μιας απίστευτης ποικιλίας ζώων που επιβιώνουν στις μικροκλιματικές συνθήκες κάθε περιοχής. Εκατοντάδες πουλιά βρίσκουν εδώ τόπους για φώλιασμα, για κυνήγι, για ξεκούραση από την καταπόνηση της μετανάστευσης ή μέρη για να ζευγαρώσουν. Εδώ επιβιώνει ένας από τους ελάχιστους εναπομείναντες πληθυσμούς του κρητικού αγριόγατου, του ζώου-φάντασμα για τους ερευνητές. Στα σπλάχνα του Ψηλορείτη ζουν εδώ και χιλιάδες χρόνια βουβά (και τυφλά!) εκατοντάδες μικροσκοπικά ζώφια, σκαθάρια, σαλιγκαράκια, σαρανταποδαρούσες και ισόποδα.

Η απομόνωση της Κρήτης, καθιστά τον ορεινό όγκο ένα από τα σπουδαιότερα «σημεία» υψηλής βιοποικιλότητας και ενδημισμού στην Ελλάδα και οδήγησαν στην ένταξή του στο Δίκτυο NATURA.

Στον Ψηλορείτη ζει ο κοκκαλός ή γυπαετός, ένα από τα μεγαλύτερα και θεαματικότερα αρπακτικά πουλιά της Ευρώπης. Ο κρητικός πληθυσμός του πουλιού αυτού, είναι ίσως ο τελευταίος βιώσιμος σ' ολόκληρα τα Βαλκάνια μια και η χρήση δηλητηρίων και η αλόγιστη ανάπτυξη οδήγησαν το πουλί

σε αφανισμό από την ηπειρωτική Ελλάδα, ενώ φαίνεται πως το τελευταίο του καταφύγιο είναι η Κρήτη.

Οι γύπες (όρνια) του Ψηλορείτη επίσης αφήνουν άφωνο τον περιπατητή των βουνών με το μεγαλόπρεπο «ομαδικό» τους πέταγμα δημιουργώντας μεγάλες αποικίες και φωλιάζοντας σε απόκρημνες βραχοσκεπές και «πατάρια», πάντα κόντρα στους αέριδες που χρησιμοποιούν για ν' ανέβουν ψηλά και ν' αναζητήσουν κουφάρια στη γη, μια και τρέφονται αποκλειστικά με νεκρά ζώα. Οι περισσότερες φωλιές στην Ίδη, βρίσκονται προς το Αμάρι και την Πάνω Ρίζα, χρησιμοποιώντας τις βόρειες ομαλές πλαγιές του Μυλοποτάμου για ψάξιμο τροφής. Πλήθος ακόμη αρπακτικών, συμπληρώνει το ορνιθολογικό οδοιπορικό του Ψηλορείτη: χρυσοσειτό, πετρίτες, σπιζαετοί, γερακίνες και βραχοκιρκίνεζα. Στην περιοχή του Ψηλορείτη θα συναντήσουμε και τα τρία είδη των κρητικών

αμφιβίων: τον πράσινο φρύνο, τον κρητικό δενδροβάτραχο και τον κρητικό βάτραχο, όλα τα είδη των κρητικών ερπετών (σαμιαμίθια, σαύρες και τα τέσσερα είδη φιδιών του νησιού), καθώς και τα περισσότερα θηλαστικά της Κρήτης. Μοναδική και θλιβερή απουσία από την Ίδη αποτελεί το αγρίμι, είδος που εξοιωνώθηκε από το βουνό με την εξάπλωση των πυροβόλων όπλων τον 20ο αιώνα. Πολλές σπηλιές και βράθρα της περιοχής, φιλοξενούν αποικίες από προστατευόμενα χειρόπτερα (νυχτερίδες), με ξεχωριστές τη σπηλιά των Έρφων

στον πεδινό Μυλοπόταμο (φιλοξενεί αρκετές εκατοντάδες άτομα), τη σπηλιά του Καμηλάρη στην Τύλισο (με τέσσερα τουλάχιστον είδη σε πολύ μεγάλους πληθυσμούς), το σπήλαιο Χώνος στο Σάρχο του Κρουσώνα το οποίο φιλοξενεί δεκάδες άτομα από πέντε διαφορετικά είδη, το σπήλαιο των Καμαρών και πολλά άλλα.

Μεταξύ των ασπόνδυλων, τα σαλιγκάρια, τα ισόποδα και αρκετές οικογένειες εδαφόβιων σκαθαριών παρουσιάζουν στενο-ενδημικές μορφές που εξαπλώνονται αποκλειστικά στον ορεινό όγκο της Ίδης. Δεκαεπτά από τα είδη σαλιγκαριών του Μυλοποτάμου είναι κρητικά ενδημικά είδη.

Πρόσφατες μελέτες «θερμών» σημείων βιοποικιλότητας με βάση την ασπόνδυλη πανίδα της νότιας Ελλάδας, αναδεικνύουν τον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη στο δεύτερο σπουδαιότερο τέτοιο σημείο της νότιας Ελλάδας.

Το κλίμα

Σε γενικές γραμμές το κλίμα της Κρήτης ανήκει στον τύπο του χειμαίτου μεσογειακού κλίματος. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι η γλυκύτητα και η ηπιότητα. Από την άποψη της ηπιότητας και των μεταβολών το κλίμα της Κρήτης θεωρείται προνομιούχο και οφείλεται στην κεντρική θέση που κατέχει η νήσος στην ανατολική Μεσόγειο. Ο χειμώνας είναι ήπιος, συντελώντας σε αυτό η συχνή άφιξη στην περιοχή των θερμών και υγρών αερίων μαζών από τα νοτιοδυτικά. Αντίθετα το καλοκαίρι, κυρίως ο Αύγουστος, χαρακτηρίζεται από τους βόρειους ανέμους που προσφέρουν τα δροσερά μετέμια.

Το καλοκαίρι είναι ζεστό με θερμότερο μήνα τον Ιούλιο με μέγιστη τιμή θερμοκρασίας τους 30° C και ελάχιστη τους 22° C. Η περίοδος του καλοκαιριού διαρκεί από τον Ιούνιο ως τον Σεπτέμβριο και οι μήνες Ιούλιος - Αύγουστος είναι σχεδόν άνομβροι. Η ηλιοφάνεια πλησιάζει τις 300 ημέρες το χρόνο.

Ο χειμώνας αρχίζει συνήθως κατά τα μέσα Δεκεμβρίου. Στις πεδινές και ημιορεινές περιοχές είναι ήπιος ή και θερμός, ενώ στις ορεινές περιοχές είναι ήπιος ή ψυχρός. Τέλος σε ένα πολύ μικρό μέρος των πολύ ορεινών περιοχών επικρατεί χειμώνας δριμύς με έντονες χιονοπτώσεις και χαρακτηριστικά αλπι-

κού τοπίου. Ο Ψηλορείτης σκεπάζεται με χιόνι και διατηρείται στα λευκά μέχρι την άνοιξη, ενώ σε χαράδρες και ανήλιαγα σημεία το χιόνι παραμένει και το καλοκαίρι.

Οι περισσότερες βροχοπτώσεις γίνονται κατά τους μήνες Δεκέμβριο και Ιανουάριο. Το χειμώνα ή μέγιστη τιμή θερμοκρασίας είναι 16° C και η ελάχιστη 9° C.

ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ												
ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	11°C	11°C	12°C	15°C	18°C	22°C	24°C	24°C	22°C	18°C	15°C	12°C
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΪΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁
ΠΕΔΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ												
ΜΕΣΗ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ	13°C	13°C	14°C	17°C	20°C	24°C	26°C	26°C	24°C	20°C	17°C	14°C
	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ	ΑΠΡ	ΜΑΪΟΣ	ΙΟΥΝ	ΙΟΥΛ	ΑΥΓ	ΣΕΠ	ΟΚΤ	ΝΟΕ	ΔΕΚ
ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁	☁

Η γεωλογία και τα σπήλαια

Η γη του Ψηλορείτη ξηπήδησε πριν από εκατομμύρια χρόνια μέσα από τη Μεσόγειο με πετρώματα που σφρηλατήθηκαν από τη διαρκή σύγκρουση και κίνηση των λιθοσφαιρικών πλακών της Αφρικής με την Ευρώπη. Έτσι δημιουργήθηκε ο ορεινός όγκος του Ψηλορείτη με τις κορυφές του.

Μέσα σε 5 εκατομμύρια χρόνια το βουνό ψήλωσε από τις τεκτονικές αλλαγές περίπου 1500 μέτρα και έγινε το ψηλότερο βουνό της Κρήτης και ένα από τα ψηλότερα της Μεσογείου.

Το νερό έσκαψε βαθιά τα πετρώματα του βουνού δημιουργώντας ρεματιές, πηγές, δάση, φαράγγια και σπήλαια. Παράλληλα, ρήγματα ξεχώρισαν τον Ψηλορείτη από το δίδυμο αδελφό του, τον Κουλούκωνα.

Ο Ψηλορείτης είναι ένα βουνό μακρόστενο με λίγες κορυφές. Πέντε από αυτές είναι πάνω από τα 2000 μέτρα με τον Τίμιο Σταυρό, την ψηλότερη της Κρήτης, να φτάνει στα 2456 μ. ενώ χαμηλότερες είναι ο Σκοίνakas, το Κουδούνι, η Μαύρη, η Κουρούνα, το Σπαθί, η Χάμπαθα, η Χαλασκοκέφαλα.

Η εικόνα του βουνού εναλλάσσεται, από τη μια πλευρά ως την άλλη. Η βόρεια και δυτική πλευρά χαμηλώνει σταδιακά στα ημιορεινά στα βοσκοτόπια του πάνω Μυλοποτάμου και στη συνέχεια, σε όλη τη ρίζα, συναντάμε τους ιστορικούς οικισμούς του.

Η νότια και ανατολική όμως πλευρά του βουνού είναι άγρια και απότομη με τις βουνοκορυφές κοφτές να φτάνουν και να ηρεμούν στους εύφορους κάμπους του Ηρακλείου και της Μεσσαράς ή να καταλήγουν στην κοιλάδα του Αμαρίου. Εκεί οι οικισμοί βρίσκονται στη ρίζα του γκρεμού ή στα πιο πεδινά πλούσια εδάφη, με τις κοιλάδες, τις πηγές και ποτάμια (Ζαρός, Ρούβας).

Τα πετρώματά του είναι κυρίως ασβεστολιθικά. Σαν ραχοκοκαλιά σε όλο το νησί βρίσκονται οι σκληροί, πλακάδεις ασβεστόλιθοι, τα υπολείμματα του πυθμένα ενός πανάρχαιου ωκεανού. Αυτά τα πετρώματα που συναντούμε σε όλο τον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη μέχρι και την κορυφή ακόμη είναι στην πραγματικότητα σκούρα μάρμαρα που ξεχωρίζουν μεταξύ τους από λεπτές, άσπρες ή καστανοκόκκινες λουρίδες σκληρότερου πυριτικού υλικού.

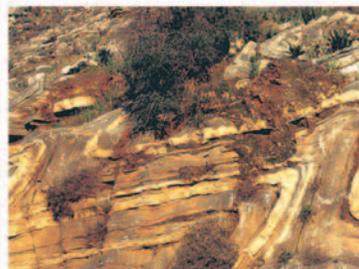
Οι πιέσεις που ανασήκωσαν τα πετρώματα αυτά και δημιούργησαν τα βουνά είναι αποτυπωμένες σαν πτυχές ή ζάρες που τσαλακώνουν τα στρώματα, όπως φαίνονται εντυπωσιακά στη διαδρομή προς το μοναστήρι του Βωσάκου ή στο οροπέδιο της Νίδας.

Στα βόρεια παράλια και σε μερικές κοιλάδες της ενδοχώρας, οξιστολιθικά πετρώματα δημιουργούν όμορφες ρεματιές, κοιλάδες και οροπέδια.

Τα πιο ιδιαίτερα πετρώματα της περιοχής του Ψηλορείτη συναντιούνται στον πάνω Μυλοπόταμο, από τις Γωνιές Μαλεβιζίου μέχρι την Αξό, αλλά και στα νότια του Ψηλορείτη, στη Λοχριά και στις Καμάρες. Καφεκόκκινα, πρασινωπά, ή μωβ τραχιά βράχια, είναι οφειόλιθοι που πριν από εκατομμύρια χρόνια εκτοξεύονταν από υποθαλάσσια ηφαίστεια.

Στην πεδινή και εύφορη ζώνη κυριαρχούν κυρίως κιτρινωποί ασβεστόλιθοι, μάρμες και άργιλοι που σχηματίστηκαν σε νεότερες γεωλογικές περιόδους, όταν η θάλασσα ξανασκέπασε ολόκληρα κομμάτια της Κρήτης. Ανάμεσά τους στην περιοχή της Μεσσαράς υπάρχει πληθώρα γύψου. Μέσα σε αυτά είναι κρυμμένα απολιθώματα, όπως ακινοί, ψάρια, κογχύλια, πεταλίδες, δόντια καρχαρία και σειρήνια.

Τα αναριθμητα σπήλαια, τα φαράγγια και τα οροπέδια είναι όλα τους αποτέλεσμα της διάλυσης των ασβεστολιθων. Το νερό επί χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια βρίσκοντας διέξοδο εισχωρεί και σκάβει τα βουνά, δημιουργώντας υπόγεια ποτάμια που δημιουργούν τα σπήλαια. Πολλά από τα υπόγεια αυτά ποτάμια βρίσκουν το δρόμο τους προς την επιφάνεια σχηματίζοντας σημα-

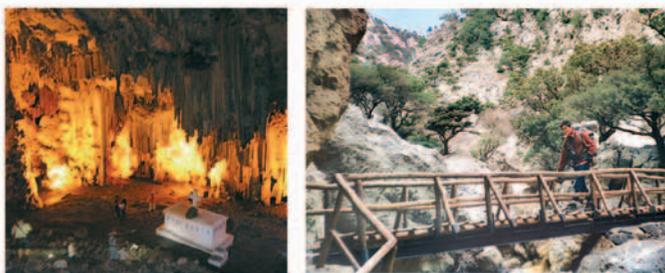
ντικές πηγές όπως της Γέργερης και του Ζαρού.

Το νερό σκάβει τα φαράγγια στις πλευρές των βουνών, μεγαλώνει τις τρύπες της επιφάνειας φτιάχνοντας οροπέδια ή σχηματίζοντας τοπία από γυμνό ασβεστόλιθο. Χαρακτηριστικά τέτοια δημιουργήματα είναι τα οροπέδια της Νίδας στα Ανώγεια, Ιούς Κάμπος στο Γερακάρι, του Ρούβα, του Εβδόμου στις Γωνιές, του Στρούμπουλα στην Τύλισο καθώς και τα φαράγγια που οριοθετούνται από τη γραμμή Ελεύθερα - Μαρμαρίτες - Ορθέ, της Αγίας Ειρήνης στον Κρουσώνα, του Γάφαρη στο δάσος του Ρούβα, των Βοριζίων στο Ζαρό, της Πατσού στο Αμάρι, της Καλανταρέ στον Κάτω Μυλοπόταμο, των Μουσσών δίπλα στα Μουρτζανά και της Μύγιας στα Ανώγεια. Πολλά από τα οροπέδια και τα φαράγγια του Ψηλορείτη μάλιστα αποτελούν οάσεις ενδημισμού και

βιοποικιλότητας, συγκεντρώνοντας και προστατεύοντας μοναδικά είδη της κλωρίδας και πανίδας της Κρήτης. Αναμφισβήτητα όμως τα σπήλαια είναι τα πιο εντυπωσιακά στοιχεία του ανάγλυφου της περιοχής τόσο λόγω του αριθμού τους όσο και των μορφών τους. Αυτές περιλαμβάνουν απλά βυθίσματα της επιφάνειας (τάφκοι και βουλισμάτα) όπως το Βουλισμένο Αλώνι στην Τύλισο, σπηλαιώσεις ή βραχοσκεπέες όπως στον Άγιο Αντώνιο στην Πατσό, υπόγεια ποτάμια όπως στο Χαϊνόσπηλιο στο Καμαράκι, και το σπήλαιο Έρφων στο Δήμο Αρκαδίου και βράραθρα όπως η Ταφκούρα στη Νίδα που φτάνει τα 960 μέτρα κάτω από την επιφάνεια. Πολλά σπήλαια είναι εντυπω-

σιακά λόγω του διάκοσμού τους. Ιδιαίτερου κάλλους είναι το σπήλαιο του Σφεντόνη στα Ζωνιανά με επιφάνεια 3000 τ.μ. το οποίο είναι κατά ένα μέρος του προσπελάσιμο από τον επισκέπτη και το σπήλαιο του Μελιδονίου με τους τεράστιους σταλαγμίτες και σταλακτίτες, που είναι επίσης γνωστό από την ιστορική θυσία των κατοίκων της περιοχής που κήκκαν πολεμώντας για την ελευθερία μέσα σ' αυτό. Τα δύο παραπάνω σπήλαια είναι από τα ελάχιστα επισκέψιμα στο νησί. Άλλα σπήλαια όπως ο Χώνος του Σάρκου, το Κορίτσι στη Νίδα, του Καμηλάρη στην Τύλισο, το Μούγκρι στις Σίσεις, του Τσουπά στην Κάλυβο, ο Αρκαλόσπηλιος στο Μάραθος, η Σπηλιάρα στο Αστουράκι, η Νοτική Τρύπα στη Νίθαυρη, του Μαργιλέ στις Ελένες τα οποία χαρακτηρίζονται για τη δυσκολία και την επικινδυνότητά τους, αλλά και για τους θρύλους και τις παραδόσεις που κλείνουν μέσα στους σκοτεινούς τοίχους τους. Σίγουρα όμως τα σπουδαιότερα είναι το Ιδαίον Άντρον στη Νίδα, το Καμαραϊκό στις Καμάρες, του Σφεντόνη στα Ζωνιανά και ο Γερωντόσπηλιος στο Μελιδόνι. Η ομορφιά του τοπίου του Ψηλορείτη, η αξία των φυσικών του μνημείων και ο πλούτος των πολιτισμών του, έχουν εντάξει τον Ψηλορείτη στο Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων αλλά και στη Λίστα των Παγκόσμιων Γεωπάρκων της UNESCO με την επωνυμία «Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη».

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ & ΟΙ ΑΣΧΟΛΙΕΣ

Η Κρήτη του Ψηλορείτη είναι ένας τόπος γεμάτος εικόνες φυσικής ομορφιάς, ένας συνδυασμός αρωμάτων και γεύσεων, μια γέφυρα που ενώνει το παρελθόν με τη σύγχρονη ζωή. Οι ντόπιοι ζουν παρέα με το βουνό που τους περιβάλλει και ορίζει το περιεχόμενο της καθημερινότητά τους.

Οι κάτοικοι ζουν με τον ήχο τη λύρας και τον κρητικό χορό. Ξέρουν να συνθέτουν μαντινάδες, να τραγουδούν τον έρωτα, τη ζωή, μα και το θάνατο με μοιρολόγια. Οι λαϊκές γιορτές, τα παραδοσιακά δρώμενα συνοδεύονται με χορό, τραγούδι, λικουδιές, κρασί και τσικουδιά και γιορτάζονται σολιζοντας την καθημερινή ζωή. Ακόμα, συνεχίζουν τα έθιμά τους δουλεύοντας εθελοντικά στα πανηγύρια, στους γάμους και βαπτίσεις, στις κουρέες των προβάτων και στα ρακοκάζανα. Σε όλη τη διάρκεια του έτους υπάρχουν θρησκευτικές γιορτές στους οικισμούς και στα εξωκλήσια που συναντιούνται οι κάτοικοι για να προσευχηθούν και να σμιξουν.

Οι Δήμοι και οι πολιτιστικοί φορείς διοργανώνουν εκδηλώσεις, φεστιβάλ, συνέδρια, δημιουργώντας νέα δεδομένα στο πολιτιστικό παρόν της περιοχής. Η περιοχή του Ψηλορείτη λόγω της ορεινής γεωμορφολογίας της είναι αγρο-

τοκτηνοτροφική. Η κτηνοτροφία παραμένει παραδοσιακή ασχολία. Η τυροκομία και η τυποποίηση γαλακτοκομικών προϊόντων γίνεται πλέον σε άρτια εξοπλισμένες σύγχρονες βιοτεχνικές μονάδες.

Η πεδινή ζώνη του Ψηλορείτη είναι από τις πιο ελαιοπαραγωγικές περιοχές της Ελλάδας. Η εύφορη γη ευνοεί την καλλιέργεια της ελιάς, των αμπελιών για παραγωγή κρασιού, σιτηρών στα πεδινά και οπωροφόρων δέντρων στα ορεινά. Λόγω της αφθονίας των άγριων βοτάνων και ιδίως του θυμαριού η μελισσοκομία αλλά και η συλλογή άγριων βοτάνων είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη. Η ζωή των κατοίκων ωστόσο, που ασχολούνται παραδοσιακά με τη γεωργία και κτηνοτροφία έχει αλλάξει ριζικά με την εμφάνιση του τουρισμού.

Η τουριστική κίνηση έχει προσφέρει νέες δραστηριότητες και διεξόδους στους κατοίκους της περιοχής Ψηλορείτη, μια και οι σύγχρονες υποδομές που δημιουργήθηκαν προσφέρουν εργασία σε πολλούς κατοίκους. Αγροτουριστικές μονάδες, καφενεία, ταβέρνες, εργαστήρια λαϊκής τέχνης, μαγαζιά και τουριστικές επιχειρήσεις κ.ά. προσφέρουν νέες προοπτικές για την περιοχή. Στην παραλιακή ζώνη η αλιεία παραμένει ως σήμερα μια από τις ενασχολήσεις των ντόπιων. Ο άνθρωπος του Ψηλορείτη χρησιμοποιώντας απλά υλικά από τη

γη και τη φαντασία του δημιουργεί καλλιτεχνήματα. Οι λαϊκές τέχνες που διατηρούνται ακόμα και σήμερα προσφέρουν χειροποίητα αριστουργήματα σε όλη τη ζώνη του Ψηλορείτη. Στα Ανώγεια, την Αζό και το Ζαρό διατηρείται ζωντανή η υφαντική παράδοση. Στις Μαργαρίτες η αγγειοπλαστική τέχνη ανθεί. Στην Αλφά και τη Λαγκά Μυλοποτάμου οι παραδοσιακοί πετράδες ακόμα εξασκούν την τέχνη της λιθοξοΐας. Στο Βιζάρι και τα Ανώγεια θα συναντήσουμε εργαστήρια ξυλογλυπτικής, στου Καλογέρου εργαστήριο κεραμικής, στη Γέργερη και στους Αποστόλους εργαστήριο λιθοξοΐας, καθώς και παραδοσιακού καλαθοπλέκτες πανεριών στη Νύβριτο. Στο Ζαρό και στη Γέργερη υπάρχουν δύο εξαιρετικά οργανοποίεια, ενώ στο Άνω Μέρος Αμαρίου ένα μοναδικό σιβανάδικο. Οι νοικοκυρές διατηρούν ως οικοτεχνική δραστηριότητα το πλέξιμο με το βελονάκι.

Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ ΤΗΣ ΓΕΥΣΗΣ

Η κρητική διατροφή σύμφωνα με διεθνείς διατροφικές έρευνες των τελευταίων χρόνων αποτελεί το πρότυπο για υγεία και μακροζωία.

Η κρητική κουζίνα είναι ένας θησαυρός γεύσεων, χρωμάτων και αρωμάτων. Το Ρέθυμνο είναι ο μεγαλύτερος ελαιώνας της Ευρώπης και παράγει το χρυσό καρπό σε αφθονία. Το γλυκό κλίμα του τόπου και οι έντονες υψομετρικές διαφορές από τη θάλασσα ως τα ορεινά ευνοούν τις καλλιέργειες ποικίλων φρούτων και κηπευτικών όλο το χρόνο. Η θάλασσα προσφέρει ψάρια ενώ η κτηνοτροφική παραγωγή είναι σε άνθιση. Οι κάτοικοι του Ψηλορείτη απολαμβάνουν την ποικιλία γεύσεων που αποδίδουν οι καρποί της εύφορης γης τους. Απλές συνταγές με τη γνησιότητα των ποιοτικών υλικών της γης που συντίθενται με φαντασία και ποικιλία συνδυασμών. Ο γαστρονομικός πολιτισμός του Ψηλορείτη ακολουθεί τις επιταγές της θρησκείας δίνοντας έμφαση στη νηστεία αλλά και σε έθιμα και λαϊκές παραδόσεις οι οποίες παραμένουν πάντα ζωντανές. Εξέχουσα θέση στο τραπέζι έχει το ελαιόλαδο μαγειρεμένο ή ωμό σε συνδυασμό με εποχιακά λαχανικά και άγρια χόρτα που βρίσκονται σε αφθονία.

Σημαντικό ρόλο στη διατροφή έχει το κρέας κυρίως αμνοεριφίων ή μικρών ζώων (κουνέλια, κότες) οικόσιπης παραγωγής. Τα τυροκομικά και τα αβγά δε λείπουν ποτέ σε συνδυασμό με το μαύρο ζυμωτό ψωμί, τα κριθαροκούλουρα και τις ελιές φτιαγμένες με διάφορες συνταγές.

Τα σαλιγκάρια (χοχλιοί), τα όσπρια και το ψάρι συμπληρώνουν την γαστρονομική πανδαισία.

Το γεύμα συνοδεύεται πάντα με κρασί ή τσικουδιά. Τα εποχιακά φρούτα, αλλά και αφεψήματα βοτάνων από το βουνό (βραστάρια) καταναλώνονται όλη μέρα συμπληρώνοντας ένα πλούσιο και υγιεινό γεύμα. Το αγνό θυμαρίσιο μέλι, οι σταφίδες, τα καρύδια, τα αμύγδαλα, τα ξερά σύκα (συκομαΐδες), το πετιμέζι χρησιμοποιούνται στα γλυκά μαζί με τη γλυκιά μυζήθρα.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΟΛΤΑ ΣΤΟΝ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Μια σύντομη βόλτα στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα έχει πολλά να μας πει. Η βόρεια πλευρά του βουνού βρίσκεται στο νομό Ρεθύμνου, στην περιοχή Μυλοποτάμου με μεγάλους οικισμούς και ιστορικά μνημεία να διαδέχονται το ένα το άλλο, και τελευταίο το χωριό Ανώγεια, λίγο πριν τον κυρίως ορεινό όγκο του Ψηλορείτη. Ανηφορίζουμε βορειοδυτικά από τα πεδινά του Μυλοποτάμου προς τη θρυλική Μονή Αρκαδίου που είναι γνωστή για το Ολοκαύτωμά της κατά την επανάσταση του 1866. Η Αρχαία Ελεύθερα είναι μια από τις αρχαίες πόλεις της Κρήτης που οι συστηματικές ανασκαφές έφεραν στο φως σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα. Οι γραφικές Μαργαρίτες είναι γνωστές διεθνώς για την αγγειοπλαστική τους παράδοση. Στο ιστορικό χωριό Μελιδόνι υπάρχει ο Γεροντόσηλιος, ιερό σπήλαιο κατά την αρχαιότητα και τόπος θυσίας στον αγώνα για ανεξαρτησία. Από τον Λάκκο Μυγερού κοντά στα Λιβάδια ένα μονοπάτι οδηγεί στην κορυφή Τίμιος Σταυρός, την ψηλότερη της Κρήτης. Στην Κοινότητα Ζωνιανών βρίσκεται το σπήλαιο Σφεντόνη που είναι από τα σημαντικότερα σπήλαια της Ελλάδας. Τα Ανώγεια είναι γνωστά για την πολιτική και πολιτιστική τους παράδοση, τα υφαντά και τους αγώνες των κατοίκων για λευτεριά. Το σπήλαιο Ιδαίων Άντρον αποτέλεσε τόπο λατρείας του πατέρα των Θεών Δία. Η Ζώνιθος φανερώνει ότι η κατοίκηση στο ιερό βουνό ξεκινά από τα προϊστορικά κιόλας χρόνια. Το οροπέδιο της Νίδας με μοναδική βιοποικιλότητα φυτών, απλώνεται ψηλά στο βουνό, μια ανάσα στο άγριο τοπίο. Διάσπαρτα γύρω από τον Ψηλορείτη σε όλες τις πλευρές του βρίσκονται πετρόχτιστα κυκλικά μιτάτα. Κοντά στα Ανώγεια βρίσκεται το γραφικό χωριό Καμαριώτης με την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Από τη μεριά του Νομού Ηρακλείου ανατολικά βρίσκεται η πρώην επαρχία Μαλεβιζίου. Εδώ το τοπίο του Ψηλορείτη αλλάζει, τα πεδινά με τους αμπελώνες διαδέχονται κοφτεροί βράχοι και απότομες πλαγιές, με έντονα ρήγματα. Η Τύλισος στα πεδινά είναι μια από τις σπουδαιότερες πόλεις της αρχαίας Κρήτης που ήκμασε από τους Μινωικούς ως τους Γεωμετρικούς χρόνους. Ο Κρουσώνας είναι από τους σημαντικούς ορεινούς οικισμούς του Νομού Ηρακλείου με το ιστορικό μοναστήρι της Αγίας Ειρήνης. Το οροπέδιο Λιβάδι λίγο πιο πάνω είναι κατάφυτο από μηλιές και αχλαδιές. Η περιοχή της Πάνω Ρίζας χαρακτηρίζεται από την παρουσία του νερού. Ιδιαίτερου φυσικού κάλλους είναι το φαράγγι του Γάφαρη κοντά στο δάσος του Ρούβα. Η λίμνη Βότομος, λίγο πάνω από το Ζαρό, είναι ένας από τους σημαντικότερους τόπους δασικής αναψυχής στο νησί. Η ιστορική Μονή Βροντησίου συνδέεται με τη διαμόρφωση της κρητικής εικονογραφίας κατά την αναγέννηση. Το σπήλαιο στις Καμάρες είναι γνωστό για τα μοναδικής τέχνης αγγεία που βρέθηκαν σ' αυτό. Τη νότια πλευρά του Ψηλορείτη διαδέχεται προς τα δυτικά η περιοχή Αμαρίου που ανήκει στο νομό Ρεθύμνου. Πάνω από το χωριό Κουρούτες εκτείνεται το μοναδικό δάσος Παρδί και πιο ψηλά συναντάμε το καταφύγιο του Ορειβατικού Συλλόγου Ρεθύμνου. Η διαδρομή από αυτή την πλευρά του βουνού είναι σχετικά βατή για την κορυφή του Ψηλορείτη. Στο Χωριό Θρόνος σώζονται τα ερείπια της αρχαίας πόλης της Συβρίτου. Μοναδικής φυσικής ομορφιάς στην περιοχή είναι το φαράγγι της Πατσού με το σπήλαιο του Αγίου Αντωνίου.

Μαργαρίτες

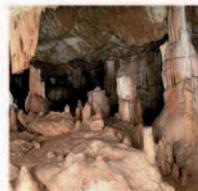
Σπήλαιο Μελιδονίου

Λάκκος Μυγερού

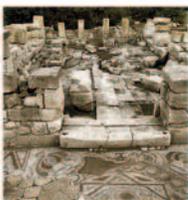
Μονή Χαλέπας

Σπήλαιο Σφενδώνη

Καμαριώτες

Αρχαία Ελεύθερα

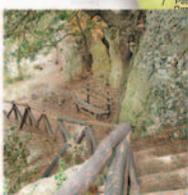
Μονή Αρκαδίου

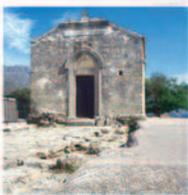
Ανώγεια

Ζώμιθος

Φαράγγι Πατσού

Θρόνος

Αγίος Μίρολος

Οροπέδιο Νίδας

26 Δάσος Παρδί

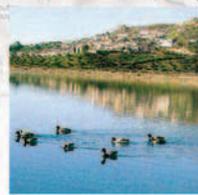
Μονή Βροντιού

Λίμνη Βότομος

Φαράγγι Γάφαρι

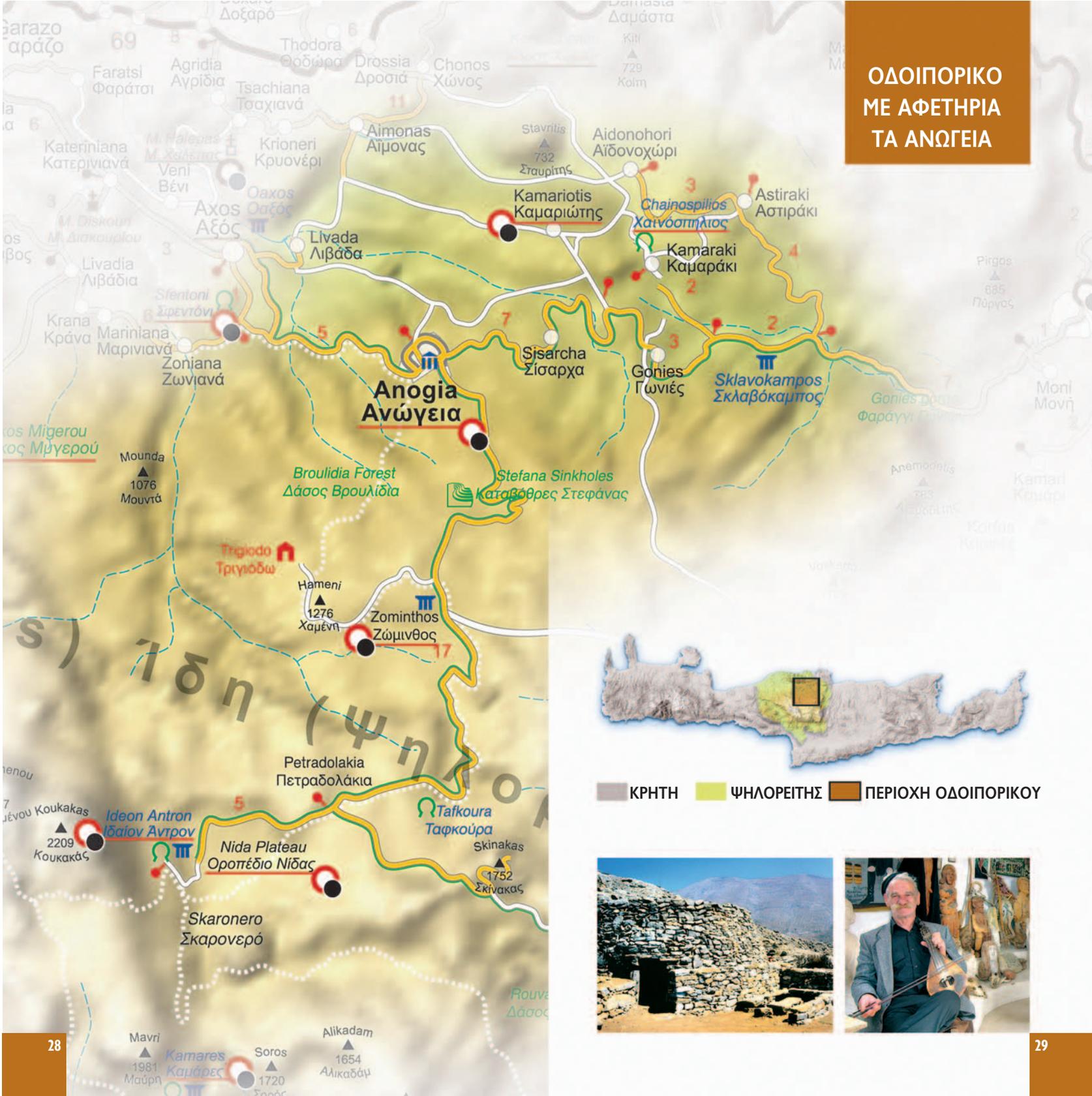

Λίμνη Διγενή

Μονή Αγίας Ειρήνης

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΤΑ ΑΝΩΓΕΙΑ

TA ΑΝΩΓΕΙΑ

Η ιστορική κωμόπολη των Ανωγείων αποτελεί την έδρα του ομώνυμου δήμου. Είναι από τους οικισμούς με το μεγαλύτερο υψόμετρο στην Κρήτη. Αποτελείται από πολλές ακμαίες γειτονιές. Σε μια απ' αυτές, το Μετόχι, υπάρχουν μικρά ομοιόμορφα κτίσματα στα οποία φιλοξενήθηκαν οι Ανωγειανοί που έμειναν άστεγοι κατά το ολοκαύτωμα του 1944. Κατηφορίζοντας προς το ορεινό Μαλεβίτσι και το Ηράκλειο, υπάρχει πολύ κοντά ενωμένοι διοικητικά ο γραφικός οικισμός Σίσσαρχα.

Η κατοίκηση στα Ανώγεια ξεκίνησε από τους προϊστορικούς χρόνους όπως μαρτυρούν το προελληνικό τοπωνύμιο Ζωμίνθος αλλά και οι αρχαιολογικές έρευνες στην ίδια περιοχή και το Ιδαίον Άντρον. Η ζωή συνεχίστηκε κατά τους βυζαντινούς χρόνους, την ενετοκρατία ως και τις μέρες μας. Κατά την τουρκοκρατία υπήρξε χωριό βακουφικό αφιερωμένο στο τζαμί

της Βαλιδέ Σουλτάνας στο Ηράκλειο. Οι ανυπόταχτοι κάτοικοι έδωσαν πάντα δυναμικά το παρόν στους αγώνες του νησιού για λευτεριά και πλήρωσαν τη συμμετοχή τους με αίμα. Το 1822 ο Σερίφ πασάς πυρπόλησε το χωριό ως αντίποινα για τη συμμετοχή των κατοίκων του στον αγώνα για την ανεξαρτησία. Κατά το μεγάλο σηκωμό του 1866 στα Ανώγεια έγινε συγκέντρωση των επαναστατών της Ανατολικής Κρήτης, όπου εξέλεξαν τους αντιπροσώπους τους για τη Γενική Συνέλευση των Κρητών. Το Σεπτέμβριο συμμετείχαν στη μάχη του Αλμυρού Ηρακλείου ενώ το Νοέμβριο του ίδιου έτους ταυτόχρονα με το γεγονός της πυρπόλησης της Μονής Αρκαδίου οι Ανωγειανοί μαζί με άλλους Μυλοποταμίτες απέκρουσαν επίθεση του Ρεσάι Πασά εναντίον των Ανωγείων. Οι κάτοικοι της περιοχής συμμετείχαν ενεργά στη Μάχη της Κρήτης κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στους χρόνους της γερμανικής κατοχής που ακολούθησαν ο Ψηλορείτης φιλοξένησε αντιστασιακές ομάδες. Κορυφαίο γεγονός του αγώνα ήταν η απαγωγή του Γερμανού στρατηγού Κράιπε, ο οποίος οδηγήθηκε στα Ανώγεια πριν φυγαδευτεί στην Αφρική. Συνέπεια της συμμετοχής των κατοίκων στο σαμποτάζ της Δαμάσκας και στην απαγωγή του Κράιπε υπήρξε το ολοκαύτωμα των Ανωγείων τον Αύγουστο του 1944. Μετά τον πόλεμο ο οικισμός ονομάστηκε τιμής ένεκεν δήμος και αναδείχτηκε σε πρότυπο χώρο ανάπτυξης.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ -ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Ανώγεια - Ζωμίνθος - Νίδα

Ο ανηφορικός ασφάλτινος δρόμος που οδηγεί στο οροπέδιο της Νίδας περνά έξω από τον περιφραγμένο αρχαιολογικό χώρο της Ζωμίνθου, όπου έχουν αποκαλυφθεί μινωικό οίκημα και αρχαίο εργαστήριο κεραμικής. Στην είσοδο δεσπόζει εντυπωσιακός κρτάιγος (τρικοκιά). Κοντά της βρίσκεται το εξωκλήσι της Αγίας Μαρίνας και η πηγή με το δροσερό νερό που ξεδιψάει τους επισκέπτες. Κατά μήκος του δρόμου στην περιοχή Σκουρβούλι έχει δημιουργηθεί θέση στάθμευσης με πανοραμική θέα.

Η πορεία της διαδρομής, στην οποία επικρατεί κυρίως μακκία βλάστηση, με πολλά ενδημικά βότανα της Κρήτης μας οδηγεί στο οροπέδιο της Νίδας ανάμεσα στις κορυφές του Ψηλορείτη. Το οροπέδιο εκτείνεται στο κέντρο του ορεινού όγκου του Ψηλορείτη και καλύπτεται από θαμνώδη βλάστηση. Ξεχωρίζει το ενδημικό φυτό νευρίδα που οι ντόπιοι ονομάζουν χρυσόχορτο. Πάνω από το οροπέδιο βρίσκεται η σπηλιά Ιδαίων Άντρον, πολύ γνωστή από τη μυθολογία ως τόπος ανατροφής - προστασίας του Δία από τους Κουρήτες. Οι ανασκαφές στην περιοχή του σπηλαίου έχουν βγάλει στο φως σπουδαία λατρευτικά ευρήματα, αφιερώματα, καθώς και τις μοναδικές χάλκινες ασπίδες του Ιδαίου Άντρον. Η λατρεία ξεκίνησε από την Υστερομινωική περίοδο ως και τη Ρωμαϊκή εποχή, καταδεικνύοντας τη διαχρονική λατρευτική χρήση του σπηλαίου. Κοντά στο Ιδαίον Άντρον υπάρχει επίσης ο ιερός ναός της Αναλήψεως με υπέροχη θέα προς το βουνό. Εντυπωσιακό είναι το πέτρινο μνημείο αφιερωμένο στον "Αντάρτη της Ειρήνης", κάθε ανώνυμο Ανωγειανό που αγωνίστηκε για την ειρήνη των λαών το οποίο δεσπόζει στο οροπέδιο της Νίδας.

Ανώγεια - Ζωμίνθος - Δάσος Βρουλιδία

Από τα Ανώγεια ανηφορίζοντας προς τη Νίδα συναντάμε τον αρχαιολογικό χώρο της Ζωμίνθου. Εδώ συνυπάρχουν το σπάνιο φυσικό περιβάλλον με τις αρχαιότητες, το μικρό εκκλησάκι της Αγίας Μαρίνας και τα μιτάτα. Τα μιτάτα είναι κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και αποτελούν ιδιαίτερες αρχιτεκτονικές κατασκευές που παραπέμπουν στους θολωτούς τάφους της μυκηναϊκής εποχής. Ανατολικά βρίσκεται ο ναός του Αγίου Υακίνθου που είναι χτισμένος στη μορφή των μιτάτων της περιοχής και αποτελεί το κέντρο σημαντικών καλλιτεχνικών εκδηλώσεων κάθε Ιούλιο. Στο Δάσος Τρυγιόδω-Βρουλιδία συναντάμε αιωνόβια πουρνάρια καθώς και άλλα είδη της κρητικής κλωρίδας όπως το κυπαρίσσι, ο ασφένταμος, ο πλάτανος η αχλαδιά κ.ά. Από το ορειβατικό καταφύγιο στη θέση Τρυγιόδω, στο οποίο μπορούμε να φιλοξενηθούμε κατόπιν συνεννόησης με τον Ορειβατικό Σύλλογο Ρεθύμνου, ανεβαίνουμε στην εκκλησία της Αναλήψεως. Ακολουθώντας τη σήμανση του ευρωπαϊκού μονοπατιού E4 (κόκκινα σημάδια και σωροί από πέτρες) οδηγηθήκαμε μετά από 4 ώρες και 30 λεπτά πεζοπορίας στην κορυφή Τίμιος Σταυρός, την ψηλότερη της Κρήτης (ύψος 2456 μ.).

Ανώγεια - Ζώμινθος - Σκοίνακας

Από τα Ανώγεια μετά τον αρχαιολογικό χώρο της Ζωμίνθου μπορούμε να ανηφορίσουμε με αυτοκίνητο για το Αστεροσκοπείο του Σκοίνακα, το οποίο βρίσκεται στην ομώνυμη κορυφή. Στο ενδιάμεσο της διαδρομής μπορούμε να συναντήσουμε την εκκλησία του Αγίου Μάμα και του Αγίου Φανουρίου οι οποίοι εορτάζονται πανηγυρικά σε ετήσια βάση από μεγάλες κτηνοτροφικές οικογένειες των Ανωγείων.

Το Αστεροσκοπείο στο Σκοίνακα βρίσκεται σε υψόμετρο 1750 μέτρων και αποτελεί κοινή επιστημονική εγκατάσταση του Πανεπιστημίου Κρήτης με το

ινστιτούτο Max Planck της Γερμανίας. Είναι επισκέψιμο κατά τους θερινούς μήνες μια Κυριακή κάθε μήνα. Από εκεί ξεκινά το δάσος του Ρούβα.

Γωνιές - Αστυράκι - Αηδονοχώρι - Καμαριώτης

Ακολουθώντας τον επαρχιακό δρόμο που συνδέει τα Ανώγεια με το Ηράκλειο περνάμε τα Σίσαρχα και συναντάμε τις Γωνιές Μαλεβιζίου με το Γωνιανό φαράγγι και τον αναστηλωμένο ανεμόμυλο. Στο τρίτο χιλιόμετρο του δρόμου προς Τύλισο κατευθυνόμαστε αριστερά και συναντάμε το Αστυράκι. Το όνομά του προέρχεται από το ιερό δέντρο αστύρακας. Συνεχίζοντας συναντάμε το γραφικό Αηδονοχώρι, με το παλιό του Δημοτικό σχολείο. Προχωρώντας θα βρούμε τον Καμαριώτη το όμορφο μεσαιωνικό χωριό με τον τρίκλιτη βασιλική του Αγίου Γεωργίου.

ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ (Ταξίδι στη φύση)

Μεγάλο τμήμα της ορεινής ζώνης του Ψηλορείτη καταλαμβάνει ο Δήμος Ανωγείων με γεωφυσική ποικιλομορφία μοναδική. Οι τεκτονικές αλλαγές και οι πιέσεις που σχημάτισαν τα βουνά πριν από δισεκατομμύρια χρόνια αποτυπώνονται στις πτυχώσεις των πετρωμάτων, ενώ οι υποθαλάσσιες ηφαιστειακές εκρήξεις φαίνονται στα οφειολιθικά πετρώματα από τις Γωνιές Μαλεβιζίου μέχρι και τα Ανώγεια. Αυτό που χαρακτηρίζει το ανάγλυφο της περιοχής είναι τα φαράγγια, τα οροπέδια και τα σπήλαια. Στην περιοχή επιβλητικά είναι το φαράγγι της Μύγιας ανατολικά από τα Ανώγεια και κοντά στο Σκοίνακα το Ψακοφάραγγο που συνεχίζει ως το δάσος του Ρούβα. Το μεγαλύτερο οροπέδιο του Ψηλορείτη με μοναδική βιοποικιλότητα είναι η Νίδα. Μικρότερα οροπέδια βρίσκονται στα Πετραδολάκια, στη Ζώμινθο και στον Έβδομο πάνω από τις Γωνιές. Πολλά είναι τα σπήλαια. Ξεχωρίζει το Ιδαίον Άντρον, το μυθικό σπήλαιο-καταφύγιο για την ανατροφή του Δία και το σπήλαιο στη θέση Κορίτσι κοντά στη Ζώμινθο. Πάνω στον Ψηλορείτη βρίσκονται κάποια από τα βαθύτερα σπηλαιοβάραθρα του νησιού όπως η Ταγκούρα που φτάνει στα 960 μέτρα κάτω από την επιφάνεια.

Το πολυσύνθετο φυσικό περιβάλλον έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μοναδικών θυλάκων διατήρησης ενδημικών μορφών κλωρίδας και πανίδας της Κρήτης σε όλη την περιοχή του Ψηλορείτη. Η ευρύτερη περιοχή των Ανωγείων έχει ενταχθεί στο Δίκτυο «NATURA 2000». Τόσο τα φαράγγια όσο και οι ψηλότερες πλαγιές και τα οροπέδια είναι πλούσια σε βότανα, μακκία βλάστηση και δέντρα. Στο οροπέδιο της Νίδας τα δένδρα είναι λίγα, κυρίως σφεντάμια, αγριακλαδιές και τρικοκίες. Υπάρχουν επίσης σημαντικά ενδημικά φυτά όπως το γνωστό φυτό έρωντας ή δίκταμος, το πλουμί και τη νευρίδα, ένα έρπων ενδημικό φυτό της Κρήτης που εξαπλώνεται σε χαλί σε όλο το οροπέδιο. Στα οροπέδια γύρω από το Σκοίνακα φυτρώνει το σπανιότερο φυτό της Κρήτης και ένα από τα τέσσερα ενδημικά γένη της Ελλάδας η χορστρισέα, που κινδυνεύει με εξαφάνιση λόγω της βόσκησης. Ανεβαίνοντας σε μεγαλύτερο υψόμετρο στον Ψηλορείτη, παρατηρούμε πώς η βόσκηση έχει διαμορφώσει τη βλάστηση. Οι περισσότεροι από τους θάμνους είναι αποτρεπτικά αγκαθωτοί. Εδώ φύεται το ενδημικό κολλικό της Κρήτης. Κατηφορίζοντας στο πεδινό Μαλεβίσι κυριαρχούν οι ελαιώνες και τα αμπέλια από τα οποία παράγεται το Μαλεβιζιώτικο κρασί που σύμφωνα με τους ερευνητές παραπέμπει στην ποικιλία Malvazia του μεσαιώνα. Στα ορεινά του Μαλεβιζίου η κλωρίδα και πανίδα ακολουθεί τα είδη του ορεινού όγκου του Ψηλορείτη. Στις Γωνιές συναντάμε λυγαριές στο αλούλλιο «Λυγιές της Παναγιάς» και βελανιδιές, ενώ στο κοντινό χωριό Αστυράκι θα βρούμε τον αστύρακα, ένα από τα ομορφότερα δένδρα της Κρήτης.

Η περιοχή των Ανωγείων ταυτίζεται με τον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη, τα μεγάλα υψόμετρα και την έντονη γεωμορφολογία. Χαρακτηρίζεται επίσης από μεγάλη ποικιλία στην υπέργεια αλλά και την υπόγεια πανίδα. Η ευρύτερη περιοχή του ορεινού Ψηλορείτη φιλοξενεί λίγους γυπαετούς, αρκετά άτομα χρυσαετών, σπιζαετούς και πετρίτες. Η ενδημική πεταλούδα

Kretania psylorita ζει και αναπαράγεται αποκλειστικά στο οροπέδιο της Νίδας. Υπόγειο, ένας ολόκληρος ζωικός κόσμος ζει στα σπήλαια του Ψηλορείτη. Θα ήταν παράλειψη να μη γίνει αναφορά στον αγριόγατο, ο οποίος πρόσφατα βρέθηκε ξανά στην περιοχή.

ΙΔΑΙΟΝ ΑΝΤΡΟΝ, ταξίδι στο μύθο και τις ιστορικές μνήμες

Σε υψόμετρο 1500 βρίσκεται το σπήλαιο που αναθράφηκε ο πατέρας θεών και ανθρώπων. Η λατρεία του Κρηταγεούς Δία στην Κρήτη παρουσίαζε μια ιδιαιτερότητα σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα: ο θεός πεθαίνει και ξαναγεννιέται κάθε χρόνο στον γενέθλιο τόπο του σπηλαιού. Εδώ η ανασκαφική έρευνα αποκάλυψε πλήθος αναθημάτων που προσφέρθηκαν στη θεότητα από τους νεολιθικούς χρόνους ως την ύστερη αρχαιότητα. Ξεχωρίζουν οι περιβόητες χάλκινες ασπίδες του Ιδαίου Άντρου, οι οποίες συγκαταλέγονται ανάμεσα στα εκλεκτότερα έργα τέχνης του αρχαίου κόσμου. Στη Ζώμινθο ανασκάφηκαν ένα καλοδιατηρημένο μινωικό μέγαρο που περιβάλλεται από οικισμό με νεκροταφείο, καθώς και εργαστήριο κεραμικής του 1600 π.Χ. Η σημασία της ανακάλυψης της Ζώμιν-

θου στην κατανόηση του μινωικού πολιτισμού είναι τεράστια μια και υποδηλώνει μόνιμη ανθρώπινη εγκατάσταση σε υψόμετρο άνω των χιλίων μέτρων στην ενδοχώρα του νησιού. Η ύπαρξη άλλωστε ενός βενετσιάνικου τυροκομείου καθώς και νεότερων μιάτων στην περιοχή μαρτυρούν την αδιάκοπη χρήση του χώρου στην κτηνοτροφία.

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Ο δίκωρος ναός του Αγίου Ιωάννου στα Ανώγεια με το ξυλόγλυπτο τέμπλο στο βόρειο κλίτος τιμά τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Το νότιο κλίτος τιμά τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο και φέρει τοιογραφίες των αρχών του 14ου αιώνα. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η παράσταση του ενταφιασμού του Χριστού με την επιγραφή: «Η Θεόσωμος Ταφή». Η Αγία αυτοκράτειρα Ειρήνη και η Μεγαλομάρτυς Κυριακή εικονίζονται με στέμματα και πολυτελή ενδύματα. Ο Άγιος Δημήτριος είναι έφιππος φορά διάδημα στο κεφάλι και κρατά δόρυ στο δεξιό χέρι.

Ο τρίκλιτος ναός του Αγίου Γεωργίου στον Καμαριώτη παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η δυτική είσοδος έχει στο υπέρθυρο τον λέοντα του Αγίου Μάρκου ανάμεσα σε δυο οικόσημα. Στην ασίδα του κεντρικού κλίτους υπάρχει ο δικέφαλος αετός των Παλαιολόγων και το οικόσημο της οικογένειας Καλλέργη. Το κεντρικό κλίτος τιμά τον Αφέντη Χριστό, το βόρειο τον Άγιο Νικόλαο και το νότιο τον Άγιο Γεώργιο.

ΜΟΥΣΕΙΑ

Το Παλιό Ανωγειανό Σπίτι είναι η λαογραφική συλλογή του τέως δημάρχου Ανωγείων Γεωργίου Σμπώκου η οποία είναι επισκέψιμη κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης. Στο Περαχώρι βρίσκεται το σπίτι που γεννήθηκε και αναθράφηκε ο Νίκος Ξυλούρης καθώς και το Μουσείο Γρυλιού. Εδώ εκτίθενται έργα ενός γνήσιου λαϊκού δημιουργού του Αλκιβιάδη Σκουλά, ο οποίος έμαθε να ζωγραφίζει και να λαξεύει το ξύλο και την πέτρα σε μεγάλη ηλικία. Στα Ανώγεια επίσης μπορείτε να επισκεφτείτε ένα μουσείο αφιερωμένο στο τρίτο ολοκαύτωμα των Ανωγείων του 1944.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΟΛΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Τα Ανώγεια, μοναδικό παράδειγμα πολιτιστικής άνθησης, αποτελούν πανελλήνιο φαινόμενο με τον πλούτο και την ποιότητα των πολιτιστικών τους εκδηλώσεων. Δεν είναι τυχαίο ότι ο μεγάλος Μάνος Χατζηδάκης βρήκε πρόσφορο έδαφος στην περιοχή δημιουργώντας τους Μουσικούς Αγώνες τη δεκαετία το 1970, καλλιεργώντας την έμφυτη βαθιά πολιτιστική και μουσική παράδοση αλλά και την ανοικτή σκέψη και δεκτικότητα των Ανωγειανών, που σπάνια συναντάς σε άλλες ορεινές κοινωνίες.

Επίσης δεν είναι τυχαίο ότι από τα σπλάχνα της Ανωγειανής γης ξεπήδησε και

ανδρώθηκε ο μοναδικός Νίκος Ξυλούρης, ο οποίος ύμνησε με το δοξάρι του τα όνειρα του αγώνα για την ελευθερία μιας ολόκληρης γενιάς Ελλήνων. Η φωνή του, γνήσια Ελληνική, λπή κατά το αρχαίο μέτρο, με βυζαντινή χροιά και έντονα κρητικά στοιχεία έγινε σύμβολο στις μνήμες των απανταχού Ελλήνων που ακόμα τον κρατούν ζωντανό στη μνήμη τους παρά τον πρόωφο χαμό του. Αυτή η κοινωνία παραμένει ακόμα συμπαγής και αυθεντική, συμμετέχει ακόμα στους γάμους στις πλατείες, παίρνει μέρος στα έθιμα του πρόγαμου, στα κανίσκια (δώρα από τους χωριανούς και συγγενείς στο ζευγάρι), στα προικιά, στο ξόμπλιασμα των κουλουριών των κουμπάρων, στο γλέντι στα σπίτια των μελλόνυμφων, στο χορό της νύφης, στις μαντινάδες και τα περιπαιχτικά τραγούδια. Αυτή η κοινωνία υποτάσσεται ακόμα με απόλυτο σεβασμό στις προσταγές του Ξένιου Δία για άδολη και ουσιαστική φιλοξενία, για το ραέτι (το κέρασμα στην ανωγειανή διάλεκτο), στα θρησκευτικά πανηγύρια, στις κουρέδες των προβάτων και κάθε άλλη κοινωνική εκδήλωση που γίνεται αφορμή για λαϊκό πανηγύρι. Η πλατεία του Δημαρχείου (Αρμι), το Μειντάνι και το Περαχώρι είναι καθημερινά χώροι κοινωνικής ζωής όλο το χρόνο και κυρίως τα καλοκαίρια. Το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου οι ορφανοί (τεραστιοί σωροί με ξύλα που μαζεύονται όλο το χρόνο) καίγονται στις γειτονίες.

Τα Υακίνθια έχουν καταξιώθει ως θεσμός πανελληνίας εμβέλειας. Διοργανώνονται κάθε Ιούλιο στο λιθόκτιστο αμφιθέατρο δίπλα στον ναό του Αγίου Υακίνθου. Ο Δήμος Ανωγείων είναι παρών σε πολλές εκδηλώσεις όλη τη διάρκεια του χρόνου καθώς και στον καταξιωμένο «Πολιτιστικό Αύγουστο». Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ανωγείων επίσης κάνει εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου. Η 13η Αυγούστου αποτελεί για τους Ανωγειανούς μέρα μνήμης του τελευταίου μεγάλου ολοκαυτώματος του χωριού τους από τα στρατεύματα κατοχής κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Παράλληλα τον

Δεκαπενταύγουστο πανηγυρίζει με μεγαλοπρέπεια στη συνοικία Περαχώρι ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να συμμετάσχει σε εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου, παραστάσεις, συναυλίες, εκθέσεις, συνέδρια. Και άλλοι φορείς της περιοχής ακολουθούν με πλούσιες δραστηριότητες όπως το ΚΑΠΗ Ανωγείων που έχει εδώ και χρόνια σημαντική προσφορά, διοργανώνοντας εκδηλώσεις, εκδίδοντας λαογραφικές μελέτες και συλλογές με αντικείμενο τις συνήθειες και τα έθιμα του χωριού, δίνοντας πάντοτε ιδιαίτερη βαρύτητα στη δραστηριοποίηση της τρίτης ηλικίας. Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που πρόσφατα εγκαταστάθηκε σε χώρο της Μαθητικής Εστίας Ανωγείων ξεκίνησε δυναμικά φιλοξενώντας εκδηλώσεις, συναντήσεις και επιστημονικά συνέδρια. Χρόνια τώρα λειτουργεί το Ακαδημαϊκό Χωριό, ως θερινό σχολείο με σεμινάρια για νέους από πολλές χώρες του κόσμου και συνεδριακός χώρος σημαντικών επιστημονικών συναντήσεων. Ο επισκέπτης δεν πρέπει να χάσει το πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου στον Καμαριώτη όπου στην πλατεία χωριού γίνεται γιορτή με κέρασματα όπως και τη γιορτή ταικουδιάς το φθινόπωρο στο ίδιο χωριό. Επίσης ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Γωνιών Μαλεβιζίου διοργανώνει κάθε καλοκαίρι ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Η περιοχή των Ανωγείων εδώ και χρόνια αποτελεί πόλο έλξης για Έλληνες και ξένους επισκέπτες όλη τη διάρκεια του χρόνου. Το ήπιο, δροσερό κλίμα της περιοχής καθώς και οι αρχαιολογικοί χώροι, οι φυσιολατρικές διαδρομές αλλά και οι πλούσιες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις έχουν κάνει τα Ανώγεια περιζήτητο προορισμό την καλοκαιρινή περίοδο. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα οι επισκέπτες απολαμβάνουν τη θαλπωρή του ορεινού οικισμού, μια ανάσα από την κορυφή του Ψηλορείτη και τον προτιμούν για μονοήμερες εκδρομές, επίσκεψη στα χιόνια και για ένα απολαυστικό γεύμα. Έχουν δημιουργηθεί στην ευρύτερη περιοχή αγροτουριστικά καταλύματα. Ξενώνες και ενοικιαζόμενα δωμάτια που μπορούν να φιλοξενήσουν επισκέπτες όλη τη διάρκεια του χρόνου. Επίσης η περιοχή είναι πρόσφορη για εναλλακτικές φυσιολατρικές δραστηριότητες όπως ορειβασία, επίσκεψη σε σπήλαια και αναρρίχηση.

Λειτουργεί το ορειβατικό καταφύγιο στη θέση Τρυγιδώ με δυνατότητα φιλοξενίας 15 ατόμων μετά από συνεννόηση με τον Ορειβατικό Σύλλογο Ρεθύμνου. Το χειμώνα υπάρχει η δυνατότητα για σκι, ενδιαφέρουσες διαδρομές προς τη Νίδα και τη Ζώμινθο, ενώ δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα το χιονοδρομικό κέντρο Ανωγείων. Γαστρονομικά τα Ανώγεια είναι μια αποκάλυψη γεύσεων και συνδυασμών κυρίως με πρώτη ύλη φρέσκα ντόπια κρέατα και γαλακτοκομικά προϊόντα, μαγειρευμένα με παραδοσιακές συνταγές. Εξαιρετικά νόστιμα είναι

τα πολλά συνοδευτικά πιάτα με αυθεντικούς μεζέδες της Κρήτης. Ασυναγώνιστες Ανωγειανές γεύσεις αποτελούν το οφτό κρέας, τα μακαρόνια με ανθότυρο και πίτες με γλυκιά ή

ξινή μυζήθρα. Για ένα καφέ και απολαυστικά γλυκά προτείνεται μια επίσκεψη στην πλατεία Μείντανι ή και στην πλατεία Αρμύ. Στην πλατεία του Περαχωριού μπορείτε να απολαύσετε μια τσικουδιά ή ένα νόστιμο μεζέ σε όλα τα καφενεία και τις ταβέρνες. Οι ίδιες απολαύσεις προσφέρονται και στα καφενεία στις Γωνιές, τα Σίσαρχα, το Αστυράκι, το Αηδονοχώρι και τον Καμαριώτη.

ΤΙ ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΦΕΥΓΟΝΤΑΣ

Η περιοχή των Ανωγείων φημίζεται για την μακραίωνη χειροτεχνική παράδοση. Η υφαντική, και η ξυλογλυπτική είναι τέχνες που με αυτές γαλουχήθηκαν

πολλές γενιές Ανωγειανών. Στα Ανώγεια ο αργαλιός είναι ακόμα στημένος στο σπίτι και οι γυναίκες συνεχίζουν να δημιουργούν χειροποίητα υφαντά. Στα Ανώγεια υπάρχουν πολλά καταστήματα-εργαστήρια υφαντικής όπου μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει την τέχνη του αργαλιού και να αγοράσει ή να παραγγείλει υφαντά. Επίσης στα Ανώγεια τα ζυμωτά ξομπλιαστά κουλούρια αποτελούν δώρα-σύμβολα στις χαρές (κυρίως στους γάμους και τις βαπτίσεις). Ο επισκέπτης μπορεί να βρει και να αγοράσει κουλούρια μικρά ή μεγάλα σε φούρνους της περιοχής. Σε είδη λαϊκής τέχνης ο επισκέπτης μπορεί να αγοράσει αναμνηστικά δώρα, ξυλόγλυπτα της περιοχής. Έκπληξη προκαλεί το σύγχρονο εργαστήριο φυσητού γυαλιού από όπου μπορείτε να αγοράσετε καλαίσθητα γυάλινα αντικείμενα. Από κτηνοτροφικούς συνεταιρισμούς, από κρεοπωλεία και τυροκομεία της περιοχής υπάρχει η δυνατότητα να αγοράσετε νοστιμότητα ντόπια τυροκομικά προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας. Η καθα-θοπλεκτική επιβιώνει στις Γωνιές Μαλεβιζίου.

Χρήσιμα τηλέφωνα

Δήμος Ανωγείων	28340 32500
Δίκτυο "Γη του Ψηλορείτη"	28340 31008
Αστυνομικό Τμήμα Ανωγείων	2834031204
Κέντρο Υγείας Ανωγείων	2834 031208
Δήμος Τυλίσου	2810 831220
Αστερ. Σκοίνακα	2810 394238
Ταχυδρομείο Ανωγείων	28340 31400
Αγροτική Τράπεζα Ανωγείων	28340 31198
Φαρμακείο Ανώγεια	28340 31232
Ορειβατικός Σύλλογος Ρεθύμνου	28310 57766
ΚΕΠ Ανωγείων	28340 20320
Κέντρο περιβαλ. εκπαίδευσης Ανωγείων	28340 31662
Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη	28340 31606

ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Ο αρχαιότητες της Τυλίσου είναι από τις σημαντικότερες του νησιού. Η κατοίκηση στην περιοχή ξεκίνησε από τους πρωτομινωικούς χρόνους και συνεχίστηκε ως την ελληνιστική εποχή. Στην Τύλισο υπάρχουν και αρκετά χριστιανικά μνημεία όπως ο ναός της Μεταμορφώσεως του Χριστού, με τοιχογραφίες του 14ου αι. Ο δρόμος που οδηγεί στη νέα εθνική οδό προσφέρει μοναδική διέξοδο προς βορά στις ακτές της Αγίας Πελαγίας και του Φόδελε για θαλάσσιες δραστηριότητες.

Αν θέλουμε να κατευθυνθούμε προς νότο ακολουθούμε τη διαδρομή για το οροπέδιο Νίδας. Πριν τη Νίδα, από τα Πετραδολάκια, ο χωμάτινος δρόμος προς προς το δάσος του Ρούβα, τη Γέργερη και το Ζαρό είναι προσβάσιμος μόνο με αυτοκίνητο 4x4.